

Lääkehoito tutuksi – pitkäaikaissairas lapsi päivähoidossa

Lapsen lääkehoidon toteutus onnistuu päivähoidossa turvallisesti, kun henkilökunnalla on riittävästi tietoa lääkehoidon toteuttamisesta ja yhteisistä toimintatavoista on sovittu lapsen vanhempien ja työtovereiden kesken.

Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen piiriin kuuluu terveiden lasten lisäksi joukko pitkäaikaissairaita tai vammaisia lapsia, jotka tarvitsevat hoitopäivän aikana lääkehoitoa. Lääkehoito pyritään toteuttamaan pääasiassa lapsen ollessa kotona tai terveydenhuollon yksikössä. Silti on monia tilanteita, joissa lapsi tarvitsee lääkettä myös hoitopäivän aikana. Tällaisia ovat esimerkiksi allerginen reaktio, epilepsia- ja diabeteksen hoito. Tällöin lapsen tulee saada tarvitsemansa lääkehoito.

Edellytykset lääkehoidon toteuttamiselle

Sosiaali- ja terveysministeriön Turvallinen lääkehoito -oppaan (STM 2005:32) tavoitteena on yhtenäistää lääkehoidon periaatteita, selventää vastuita ja määrittellä vähimmäisvaatimukset, joiden tulee toteutua kaikissa lääkehoitoa toteuttavissa yksiköissä. Opasta päivitetään parhailaan, ja uudistettu versio ilmestyy v. 2015. Myös sen tavoitteena on lääkehoidon turvallisuuden varmistaminen kaikissa yksiköissä, joissa lääkehoitoa toteutetaan – mukaan lukien lääkehoidon toteutuksen kannalta epätyypilliset alueet, kuten päivähoido, opetus- ja nuorisotoimi.

Lääkehoidon toteuttaminen terveydenhuoltopalvelujen ulkopuolella ei kuitenkaan aina ole ongelmaton. Lapsen tarve saada lääkitystä voi tulla nopeasti, kukaan paikalla olleista ei ehkä osaa antaa lääkettä, tai yhteisistä toimintatavoista ei ole sovittu. Jotkin lääkehoidot voivat olla pelottavia, kuten adrenaliinin pistäminen lihakseen voimakkaan allergisen reaktion yhteydessä. Tällainen lääkehoito on kuitenkin lapselle elintärkeä.

Ennen kuin lääkehoitoa tarvitseva lapsi aloittaa päivähoidossa, johdon on huolehdittava, että hoidosta on sovittu yhdessä vanhempien ja päivähoidon henkilöstön kanssa, ja että henkilökunta on saanut riittävän perehdytyksen ja lisäkoulutuksen lapsen lääkehoitoon. Henkilöstön tulee lisäksi ymmärtää lääkehoidon merkitys osana hoidon kokonaisuutta.

Tietoa työn tueksi

Miten saada lapsen lääkehoito onnistumaan niin, ettei se tuota stressiä henkilökunnalle? Tiedon tai yhteisten toimintatapojen puute voi johtaa epävarmuuteen tai pelkoon. Lapsen vanhemmille ja lapselle voi olla ahdistavaa, jos he eivät ole varmoja hoituko lääkehoito turvallisesti hoitopäivän aikana. Siksi on tärkeää, että henkilökunta saa riittävästi kohdennettua tietoa niistä lääkehoidon tilanteista, joita he saattavat työpäivänsä aikana kohdata.

Kuopion yliopistollinen sairaala ja Pohjois-Karjalan sairaanhoito ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä ovat tehneet yhteistyötä kahdeksan vuotta lääkehoidon osaami-

sen varmistamisen eteen. Työn tuloksena on syntynyt Lääkehoidon osaaminen verkossa (LOVe) -verkko-koulutus, joka koostuu kahdeksasta erillisestä koulutuksesta. Lisäksi useita osia on tekeillä. Vaikka suurin osa koulutuksista on suunnattu terveydenhuollon ammattihenkilöille, on valmiina myös kaksi lääkehoitoon kouluttamattomille tarkoitettua kurssia. Toinen niistä on vanginvartijoille kohdennettu koulutus, joka on testattavana. LOVe-kurssien käyttäjiä on laajasti ympäri valtakuntaa, muun muassa 15 sairaanhoitopiiriä, noin 20 kuntaa ja lähes saman verran yksityisiä terveyspalvelujen tuottajia.

Keväällä 2014 aloitettiin Itä-Suomen yliopistossa vuoden kestävä projekti, jonka tarkoituksena on luoda verkkokoulutusmateriaali päiväkotien ja koulujen henkilöstön lääkehoidon osaamisen tueksi. Parhailaan ryhmä proviisoreiksi opiskelevia farmaseutteja rakentaa kurssia yhteistyössä paikallisen opetustoimen kanssa. Työn ohjaajina toimivat dosentti Kirsi Vainio ja proviisori, tutkija Piia Siitonen Itä-Suomen yliopistosta sekä farmasian tohtori

Susanna Saano Kuopion yliopistollisesta sairaalasta. Kurssin sisällössä otetaan huomioon lasten kanssa työskentelevien ja lääkehoitoa tarvitsevien lasten vanhempien tarpeet sekä päivitetyn STM:n Turvallinen lääkehoito -oppaan vaatimukset. Materiaali tukee myös Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean lääkekasvatussivujen käyttöä (www.laakekasvatus.fi). Kurssi pilotoidaan, ja sen on tarkoitus olla käyttövalmis syksyllä 2015.

Lääkehoidosuunnitelma toteutuksen perustaksi

Kaikkien lääkehoitoa toteuttavien yksiköiden tulee tehdä lääkehoidosuunnitelma, jossa linjataan kyseisen yksikön vastuut, velvollisuudet ja käytännöt. Suomen lastenhoitoalan liitto ry. on yhdessä Tehyn kanssa tehnyt mallin päivähoidon ja varhaiskasvatuksen lääkehoidosuunnitelmasta. Malli auttaa yksiköitä tekemään oman toimipaikan tarpeiden ja tilanteiden mukaisen lääkehoidosuunnitelman lapsen turvallisen lääkehoidon toteuttamiseksi. Malli löytyy Suomen lastenhoitoalan liiton verkkosivuilta (www.sls.fi).

Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten turvallisen lääkehoidon toteuttaminen edellyttää päivähoidosta annetun asetuksen (239/1973) mukaisesti riittäviä henkilöstöresursseja. Lisäksi tarvitaan riittävä lääkehoidon osaamista ja yhdessä sovitut toimintatapoja. Toivottavasti päiväkotien ja koulujen käyttöön tulossa oleva LOVe-kurssi osaltaan edistää turvallisen lääkehoidon toteutumista päivähoidossa ja henkilöstön jaksamista tärkeässä työssä.

Stalli

*Suomen Lastenhoitoalan
Liiton jäsenlehti 1/2015*